

СЕКЦІЯ 4

АУДИТ, КОМПЛАЄНС ТА ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

Безносенко В.В.,
аспірант кафедри обліку і фінансів
Науковий керівник – **Єршова Н.Ю.**,
д-р екон. наук, професор
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»
м. Харків

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ВНУТРІШНЬОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ В КОРПОРАЦІЇ

Конкретні приклади показують, що формалізовані процедури контролю самі по собі не можуть гарантувати необхідну фінансову дисципліну без належної корпоративної культури. Тому сучасні парадигми управління наголошують на розвитку культури внутрішнього контролю та вважають її ключовим нематеріальним фактором фінансової стабільності компаній [1, 2]. Хоча вітчизняні та міжнародні дослідники широко досліджували питання, пов'язані з внутрішнім контролем та корпоративною культурою, необхідні подальші дослідження щодо інтеграції поведінкових елементів у системи фінансового контролю. Дослідження культури контролю особливо важливі в контексті цифровізації та ризик-орієнтованих підходів [3–5]. Аспекти внутрішнього контролю, визначені в цьому дослідженні, проілюстровано на рисунку 1.

Рисунок 1 – Сучасні проблеми розвитку культури внутрішнього контролю в корпорації

Джерело: складено авторами на підставі дослідження

В умовах економічної нестабільності ці проблеми загострюються та призводять до зниження ефективності систем контролю.

Культура внутрішнього фінансового контролю – це складна система цінностей, кодексів поведінки, принципів управління та організаційних практик, яка формує ставлення працівників до фінансової дисципліни та дотримання процедур контролю.

На відміну від формальних елементів контролю, культура забезпечує працівників внутрішньою мотивацією, сприяє відповідальній фінансовій поведінці та допомагає знизити ризик неправомірних дій та шахрайства. Тому культура внутрішнього контролю є ключовим елементом контрольного середовища та основою для ефективного функціонування всієї системи корпоративного управління.

Розробка культури внутрішнього фінансового контролю передбачає розробку кількох взаємопов'язаних елементів, як показано на рисунку 2 (шкала від 0 до 10 балів).

Рисунок 2 – Елементи культури внутрішнього фінансового контролю в корпорації (оцінка важливості у балах)

Джерело: складено авторами на підставі дослідження

Поєднання цих елементів сприяє створенню внутрішнього середовища, в якому контроль стає невід'ємною частиною управлінської діяльності.

Для забезпечення ефективності процесу розвитку культури контролю рекомендується використовувати систему оцінювання. Ця система повинна включати показники дотримання процедур контролю, серйозності виявлених порушень, результати внутрішніх аудитів та опитувань працівників щодо сприйняття функцій контролю.

Впровадження комплексних показників культури контролю допомагає контролювати розвиток культури та визначати напрямки для покращення.

Побудова ефективної культури внутрішнього контролю вимагає комплексного підходу, який включає такі напрямки:

Сприяння підзвітності керівництва та керівників: Керівництво компанії повинно встановити кодекс поведінки та забезпечити його дотримання, проводячи послідовну політику нульової толерантності до фінансових порушень.

Інституціоналізація етичних стандартів: Кодекс поведінки має бути організаційно впроваджений шляхом впровадження кодексів поведінки, політик внутрішнього контролю та процедур дотримання вимог.

Розвиток навичок працівників: Працівників необхідно підтримувати у відповідальному виконанні своїх обов'язків шляхом систематичного навчання з фінансового контролю, управління ризиками та дотримання вимог. Інтеграція контролю в бізнес-процеси: Процедури контролю повинні бути інтегровані в щоденні операції та підтримуватися сучасними інформаційними системами.

Використання цифрових технологій для впровадження автоматизованих систем контролю, аналітичних інструментів та методів обробки даних може підвищити прозорість та ефективність процесів контролю.

Розробка механізмів стимулювання має вирішальне значення. Відповідне поєднання стимулів та санкцій може сприяти відповідальній поведінці та знизити ризик порушень.

Встановлення культури внутрішнього фінансового контролю є важливим для підвищення ефективності корпоративного управління та забезпечення фінансової стабільності компанії.

Список використаних джерел

1. Безносенко В., Єршова Н. Моделювання внутрішнього фінансового контролю для забезпечення фінансової стійкості підприємства. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2025. (5). 14–20. DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2025.5.14>.

2. Єршова Н.Ю. Удосконалення теоретико-методичних основ інформаційного забезпечення управління сталим розвитком підприємства. *Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит*. 2020. № 10. С. 38-44. DOI: [10.20998/2313-8890.2020.09.05](https://doi.org/10.20998/2313-8890.2020.09.05).

3. Єршова Н. Ю. Конспект лекцій з дисципліни «Обліково-аналітичне забезпечення діагностики та прогнозування розвитку бізнес-структур» для студ. спец. 071 Облік і оподаткування, спеціалізації – Харків : НТУ «ХПІ», 2017. 114 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/162867835.pdf>.

4. Шепель Ю. В., Єршова Н.Ю. Внутрішній контроль фінансових результатів діяльності підприємств. *Корпоративні фінанси: соціально-економічні, організаційно-правові та інституціональні аспекти* : Міжнар. наук.-практ. конф., 15 листопада 2018 р. – Київ: НАУ, 2018. С. 359-361. URI <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/58278> <https://surl.li/qlmobv>

5. Єршова Н. Ю. Вплив якості облікової інформації на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 7. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14786315>.

Дубініна М.В.,
д-р. екон. наук, професор,
завідувачка кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Інвентаризація посідає ключове місце в системі управління активами підприємства, оскільки саме вона забезпечує не лише перевірку їх фактичної наявності, але й встановлення відповідності між реальним станом ресурсів і даними бухгалтерського обліку. Її значення суттєво посилюється в умовах зростання вимог до достовірності фінансової інформації, що висуваються як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами. Інвентаризацію доцільно розглядати як невід'ємну складову управління активами підприємства. Саме вона формує інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Сутність інвентаризації доцільно розкривати через її інтеграцію в систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, що дозволяє розглядати її як комплексний інструмент управління. Вона водночас виступає елементом методу бухгалтерського обліку та інструментом господарського контролю [4], що визначає її багатофункціональний характер. У цьому контексті інвентаризація забезпечує не лише підтвердження фактичної наявності активів, але й їх оцінювання з позицій ефективності використання. Вона дозволяє своєчасно виявляти розбіжності між обліковими та фактичними даними. Це підвищує достовірність фінансової інформації та сприяє її аналітичній цінності. Водночас у практичній діяльності підприємств аналітичний потенціал інвентаризації використовується недостатньо. Це суттєво обмежує її роль у системі управління.

Нормативно-правове регулювання інвентаризації визначає її обов'язковість, а також встановлює загальні принципи та порядок її проведення, що забезпечує єдність облікової практики. Відповідно до чинного законодавства, підприємства зобов'язані здійснювати інвентаризацію з метою підтвердження достовірності облікових даних [3].